

JUNYENT, M. Carme (ed.) (2021).

Som dones, som lingüistes, som moltes i diem prou:

Prou textos incoherents i confusos. Canviem el món i canviarà la llengua.

Vic: Eumo. 260 p.

Segurament, més d'una i més de dues vegades, quan hem hagut de redactar algun escrit dirigit cap a alguna administració pública (sol·licitud, queixa, suggeriment, etc.) o quan hem hagut de parlar en públic, ens han sorgit els dubtes: com començo? Amb un *Benvolguts*? O seria millor començar amb un *Benvolguts i benvolgudes*? Seria una bona opció escriure o dir *Bon dia a tothom*? O *Bon dia a tots i a totes*? I si utilitzem les formes marcades en femení genèric en plural de les paraules per substituir el plural genèric en masculí?! —és a dir, usar *totes* o *benvolgudes*. D'una manera similar, també, ens hem trobat davant del repte de llegir textos plens de formes desdoblades o expressions feixugues, com ara *persones treballadores*, per buscar «neutralitat de gènere» que, al cap i a la fi, ens han resultat difícils d'entendre.

Tranquils! No ens passa res estrany! La pràctica mostra que la imposició del llenguatge anomenat *no sexista* i políticament correcte en certs àmbits institucionals com ara el de l'Administració, l'educatiu, el de la traducció, entre d'altres (en directrius d'empreses, de l'Agència de Qualitat Universitària, de les polítiques internes d'universitats, dels manuals d'estil, etc.), ha multiplicat els nostres dubtes i ha potenciat la nostra inseguretat. A més a més, aquest llenguatge ha contribuït a l'augment dels malentesos a l'hora de comunicar-nos en termes d'igualtat de gènere, que són també un mirall dels nostres posicionaments vers el tema.

El llibre *Som dones, som lingüistes, som moltes i diem prou. Prou textos incoherents i confusos. Canviem el món i canviarà la llengua* ens aproxima a aquesta realitat a través de les reflexions i les opinions de setanta dones dedicades a la llengua (professores, periodistes, escriptores, traductores, correctores, investigadores, etc.). En un espai limitat de tres mil caràcters, cadascuna d'aquestes professionals, convidades per Carme Junyent, lingüista i professora de la Universitat de Barcelona, comparteix amb els lectors els seus coneixements i les seves experiències en relació amb l'ús del llenguatge *no sexista* i amb les directrius marcades dins dels seus àmbits, per avaluar-ne l'abast i les conseqüències per a la llengua catalana i per als seus usuaris.

Amb el pas de la lectura descobrim que l'inici del llenguatge *no sexista* es vincula amb diverses iniciatives polítiques motivades per l'objectiu de «visualitzar» les dones a la societat catalana. Això va comportar accions relacionades amb l'elaboració de lleis de gènere, guies d'usos *no sexistes* de la llengua en textos de l'Administració, cursets, etc., mitjançant els quals s'intenta modificar la llengua amb l'aplicació d'unes directives lingüístiques determinades. En aquest sentit, les autores d'aquest llibre ens

revelen quines són aquestes directrius, és a dir, què se'ls demana, i com se senten davant de la inviabilitat d'aquestes polítiques comunicatives «d'igualtat de gènere». A través del raonament, el coneixement i la seva pròpia experiència, ens ensenyen com i per què aquestes directrius discrepen amb les normes gramaticals que regeixen la llengua catalana (és a dir, amb la seva estructura, dins de l'àmbit estrictament lingüístic o formal). Ens revelen com aquestes directrius «des de dalt» afecten el corpus (no normalitzat) d'aquesta llengua, el seu funcionament i el seu ús en context, i miren de focalitzar-se en les conseqüències negatives que poden tenir per a la llengua i per als parlants.

Pel que fa a les directives d'elaboració del llenguatge no sexista o inclusiu, veiem que en part està construït sobre un nou ús de representacions gràfiques o «sociolectes incòmodes» (p. 41) com ara @, x, i, ·s, etc., que afecten aspectes morfològics de la llengua catalana d'una manera contraproductiva perquè són normes de convenció artificials que discrepen amb la naturalesa formal de la llengua. Tot seguit, les autores ens ensenyen que l'ús d'aquests signes és inviable, ja que pot comportar problemes gramaticals i exigeix un procés d'aprenentatge perquè els seus usuaris puguin arribar a dominar-los.

A continuació, descobrim que aquest llenguatge, de vegades, integra l'ús de paraules amb gènere femení en plural per substituir la categoria gramatical no marcada representada per paraules en masculí genèric, com, per exemple, *totes* i *companyes* en lloc de *tothom* i *companyans*. A la llista de directrius a utilitzar que construeixen l'anomenat *llenguatge no sexista*, hi afegeixen la creació de paraules com *monomarental*, *donanatge*, etc., i l'ús generalitzat de mots com *professorat*, *alumnat* o *infants* en lloc de *professors*, *alumnes* o *nens*, malgrat que aquests últims siguin funcionals i incloquin tant els homes com les dones.

Tot i això, sense cap mena de dubte com a eina principal i més emprada, i més discutida i analitzada entre les autores d'aquest llibre, destaquen els desdoblaments que emergeixen en absolut desacord amb les lleis de l'economia o de la brevetat lingüística. És el cas, per exemple, dels sintagmes nominals com *persones representants* i *persones membres*, en comptes de *representants* i *membres*. A més, hi ha fórmules com *gerent* i *gerenta*, *junts* i *juntes* (en canvi de *junts*), *nens* i *nenes* (en substitució de *nens*), *pares* i *mares* (quan simplement es pot fer servir la paraula *pares*, ja que inclou en la seva forma les mares i els pares), *tots* i *totes* (en lloc de *tothom*, que fa referència a totes les persones, incloent-hi les dones), *nadó* i *nadona*, *tió* i *tiona*...

Primer de tot, les autores plantegen qüestions com ara si els desdoblaments són realment eficaços per crear un llenguatge no sexista quan no hi ha cap correlació entre gènere gramatical i sexe. A continuació, despleguen un ventall de reflexions i anàlisis que inclouen perspectives del català des dels àmbits de la pragmàtica, la semàntica o la gramàtica, entre d'altres. Les anàlisis ens guien cap a la conclusió que els desdoblaments poden donar una imatge falsa d'igualtat que no existeix, atès que vivim en un règim patriarcal. Encara més, les autores adverteixen que la idea errònia d'unificació dels conceptes *sexe* i *gènere gramatical* «sexualitza» la llengua i augmenta les diferències entre les dones i els homes, perquè l'androcentrisme se segueix repro-

duint i aquestes fórmules el maquillen. En el transcurs de l'anàlisi del llenguatge no sexista les autores resumeixen que el seu ús comporta la imprecisió, la incoherència o l'asimetria dels textos, així com ambigüitats, abstracció, etc.

Finalment, consideren també inadequades certes parts del llenguatge inclusiu per a l'elaboració de textos literaris, perquè són totalment contraproductius per als seus canons, com la veritat i la bellesa. Pel que fa a l'aspecte de la veritat, recalquen que amb l'ús d'expressions com *junta directiva* es disfressa la realitat, ja que «a les juntes directives no hi ha dones o són molt poques» (p. 88).

També s'ha d'afegir que moltes contribucions consideren que la construcció i la incorporació del llenguatge inclusiu i vocabulari al català per part de col·lectius com ara l'LGTBI parlen dels arguments socials en pro d'aquesta incorporació, i assenyalen que són una mostra clara del fet que cal una transformació dels valors dels actors de la societat en la qual vivim; que la desigualtat de gènere i l'exclusió per raó de sexe és un tema social candent que cal abordar. Ras i curt, els posicionaments de les autores en cap cas no menystenen els arguments socials vinculats als intents de parlar d'una manera inclusiva.

No seria cap exageració si determinem que aquest llibre és extremament revelador perquè, en el transcurs de la lectura, incentiva d'una manera fascinant la reflexió en el mateix lector a través del coneixement. Per aquestes raons, després de la lectura d'aquest llibre no quedarem indiferents cap als canvis que artificialment i forçosament s'imposen sobre un dels elements més significatius de la societat catalana: la seva llengua. Així doncs, deixem-nos submergir, a través de la lectura d'aquest llibre, al món de la reflexió i el pensament, per descobrir les raons per les quals ens hem sentit insegurs quan havíem d'elaborar un text dirigit a alguna administració pública o construir el nostre discurs davant d'un auditori. També entendrem el debat que s'ha generat entre persones del món acadèmic. A més, després de la lectura d'aquesta obra disposarem d'arguments contundents que ens ajudaran a construir el nostre propi criteri a l'hora d'escriure o parlar per a i des de la igualtat de gènere en la societat catalana i arreu. Això inclou tenir molt present que parlar d'una manera políticament correcta no suposa parlar d'una manera inclusiva, ja que, a hores d'ara, «amb llengua inclusiva o sense, els homes continuen dient-nos què hem de fer» (p. 18).

Yordanka HRISTOVA VESELINOVA
Universitat de Lleida

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- AJUNTAMENT DE BARCELONA (2018). *Guia d'ús no sexista de llenguatge* [en línia]. Barcelona. <<https://ajuntament.barcelona.cat/guia-de-llenguatge-no-sexista/ca/>> [Consulta: 23 febrer 2022].
- GENERALITAT DE CATALUNYA. DEPARTAMENT DE CULTURA. DIRECCIÓ GENERAL DE POLÍTICA LINGÜÍSTICA (2011). *Guia d'usos no sexistes de la llengua en els textos de l'Administració de la Generalitat de Catalunya*. Barcelona: Generalitat de Catalunya.

- «Llei orgànica 3/2007, de 22 de març, per a la igualtat efectiva de dones i homes» (2007). *Boletín Oficial del Estado*. BOE-A-2007-6115 [en línia]. <<https://portaljuridic.gencat.cat/ca/document-del-pjur/?documentId=555974>> [Consulta: 23 febrer 2022].
- «Llei 5/2008, de 24 d'abril, del dret de les dones a erradicar la violència masclista» (2008). *Boletín Oficial del Estado*. BOE-A-2008-9294 [en línia]. <<https://portaljuridic.gencat.cat/ca/document-del-pjur/?documentId=491383>> [Consulta: 23 febrer 2022].